

OKSANA KALYTA

Alcide De Gasperi University of Euroregional Economy
Poland, Warsaw
oksana_kalyta@ukr.net

Kalyta, O. (2018). Ironichni nominatsiyi politykiv u suchasniy ukrayins'kiy blohosferi. [Ironic Nominations of Politicians in Modern Ukrainian Blogosphere]. *Intercultural Communication*, ISSN 2451-0998, vol. 1(4)2018, pp. 37–56. (In Ukrainian).

Ironic Nominations of Politicians in Modern Ukrainian Blogosphere

ABSTRACT

The article considers ironic nominations of politicians as the categorizers of the political sphere of intercultural communication in the national language picture of the world. The research material are the Ukrainian popular blogs on such Internet resources as „Ukrainska Pravda”, site.ua, Facebook.

Purpose. The purpose of this article is to investigate verbalization means of Ukrainian top-bloggers' attitude to politicians and to model a scale of ironic evaluation of modern Ukrainian and world-wide political elite within Ukrainian segment of the Internet.

Methods. Continuous sampling method, semantic-stylistic analyses, contextual analysis and discourse analyses have been used in this article.

Results. Blog as a publicist genre is characterized by factuality, precision in nomination, eventfulness, as well as by subjectivity of author's assessment, expressiveness, desire to be witty and original which causes frequent use of various types of irony. The objects of irony in Ukrainian blogs are most often Ukrainian politicians, far more rarely Russian politicians and leaders of world political elite are involved in ironic elucidation. In analyzed material a wide specter of verbalization means expressing ironic attitude of bloggers to politicians have been revealed: starting from simple ones (antiphrasis, comparison, epithet, special vocabulary: jargon, slang, surzhik, barbarism, occasionalisms) which can be understood within linguistic context of a single blog and ending with complex types of associative irony to decode which it is necessary to have quite extensive background knowledge (different kinds of quotations, game of words, allusions etc). Ironic appellations of politicians are often one of components of the whole blog ironic modality and

they are created through combination of several stylistic techniques. The assessment scale has been designed in this article to rate from forgiving derision to harsh disapproval. The objects of negative ironic assessment in all analyzed blogs are politicians of the Russian Federation; ironic evaluation of other Ukrainian and world politicians vary.

Keywords: *irony, ironic modality, associative irony, ironic assessment, Ukrainian blogosphere.*

ОКСАНА КАЛИТА

Університет єврорегіональної економіки

Польща, Варшава

oksana_kalyta@ukr.net

Іронічні номінації політиків у сучасній українській блогосфері

АНОТАЦІЯ

У статті розглядаються іронічні номінації політиків як категоризатори політичної сфери міжкультурної комунікації у національній мовній картині світу. Матеріалом дослідження є українські популярні блоги на таких інтернет-ресурсах: „Українська правда”, site.ua, Facebook.

Мета. Дослідити способи вербалізації іронічного ставлення українських топ-блогерів до політиків та змодельовати шкалу іронічної оцінки сучасного українського та світового політикуму в українському сегменті інтернету.

Методи. Використано метод суцільної вибірки матеріалу, семантико-стилістичний аналіз, контекстуальний аналіз та дискурс-аналіз.

Висновки. Блог як жанр публіцистики характеризується документальністю, точністю найменувань, подієвістю, а також суб’єктивністю авторської оцінки, експресивністю, прагненням бути дотепним і оригінальним, що зумовлює часте використання різноманітних видів іронії. Найчастіше об’єктами іронії в українських блогах є українські політики, значно рідше – російські й лідери світового політикуму. В аналізованому матеріалі виявлено широкий спектр способів вербалізації іронічного ставлення блогерів до політиків: від простих (антифразис, порівняння, епітет, спеціальна лексика: жаргон, сленг, суржик,

варваризми, okazіonalіzmi), розуміння яких можливе в межах лінгвістичного контексту одного блогу, до складних видів асоціативної іронії, для декодування яких необхідними є досить широкі фонові знання (різні види цитат, алюзії, гра слів з використанням реалій та алюзій тощо). Дуже часто іронічні найменування політиків є одним із компонентів іронічної модальності всього блогу й створюються комбінуванням кількох стилістичних прийомів. Шкалу іронічної оцінки вибудовано від поблажливої насмішки до різкого засудження. Об'єктами негативної іронічної оцінки в усіх проаналізованих блогах є політики Російської Федерації, іронічна оцінка інших українських та світових політиків може варіюватися.

Ключові слова: іронія, іронічна модальність, асоціативна іронія, іронічна оцінка, українська блогосфера.

Вступ

Іронія є одним із найдавніших засобів творення комічного, про неї писали й нею послуговувалися у своїх текстах ще філософи античної Греції. Упродовж тривалого періоду розвитку й функціонування іронія не лише зазнавала модифікацій, а й була предметом вивчення різних лінгвістичних напрямів та парадигм. У сучасному мовознавстві вона часто тлумачиться з позицій антропоцентричної парадигми, що сприяє залученню до її аналізу широкого позамовного контексту (Pokhodnya, 1989, p. 5). Останні дослідження з аналізованої проблеми свідчать про те, що іронія переважно розглядається не як окремий стилістичний прийом, а як стилетворча домінанта тексту чи індивідуального стилю (Doychuk, 2011, p. 112).

У політичному дискурсі іронія розглядається як мовна стратегія делегітимізації й ірраціоналізації (Gustafsson, 2009), наслідком втілення якої є втрата політиками в очах суспільства правочинності. У деяких дослідженнях на матеріалі політичного дискурсу іронія, поряд із насмішкою, аналізується як засіб вираження вербальної агресії мовця, яка полягає у намаганні принизити співрозмовника (Huz, 2009, p. 184). О. Пустовар акцентує увагу на тому, що іронія в політичному дискурсі не лише виражає мовну агресію, а й досить часто виконує захисну функцію, пом'якшуючи соціальну напругу (Pustovar, 2016).

Іронія – суттєва диференційна ознака сучасного мовомислення, тому є частотним явищем у всіх сферах використання мови, набувши особливого поширення в мережі „Інтернет”, зокрема в інтернет-блогах. Блог як жанр публіцистики характеризується актуальністю, документальністю, точністю найменувань, подієвістю, а також суб’єктивністю авторської оцінки, експресивністю, прагненням бути дотепним, оригінальним і популярним серед читачів. О. Пустовар стверджує, що спікери, які строго дотримуються офіційності стилю й не послуговуються гумором та іронією, менш популярні і, відповідно, мають менший вплив на суспільство; натомість політичний дискурс, який висвітлює події й факти іронічно, „орієнтує аудиторію на активне переосмислення політичних реалій, на відмову від політичного конформізму”, коли адресат стає активним інтерпретатором (Pustovar, 2016).

Іронічна оцінка політиків у блогах може бути маркером їхнього реального рейтингу в суспільстві або бути вагомим чинником, який впливає на формування громадської думки. Проте досі іронічні номінації політиків у сучасній українській блогосфері не було досліджено, не проводився аналіз способів вербалізації їх іронічної оцінки, не здійснювалися спроби встановити інтенсивність іронічної оцінки тих чи інших політиків.

Мета дослідження: проаналізувати способи вербалізації іронічного ставлення українських топ-блогерів до політиків та змодельовати шкалу іронічної оцінки сучасного українського та світового політикуму в українському сегменті інтернету.

Методи дослідження: використано метод суцільної вибірки матеріалу, семантико-стилістичний аналіз, контекстуальний аналіз та дискурс-аналіз.

У статті проаналізовано іронічні номінації політиків у сучасних українських блогах на матеріалі таких інтернет-ресурсів: „Українська правда”, site.ua та популярних дописів у соціальній мережі Facebook. Всього до аналізу було залучено 212 випадків уживання іронії. Вибірка проводилася з огляду на те, що диференційні ознаки іронії, які відрізняють її від інших видів комічного, визначаються не стільки мовними, як екстралінгвальними чинниками, а саме інтенцією мовця та особливостями предмету зображення (Kalyta, 2013, p. 33).

Маркером іронічної інтенції мовця є емоційно-оцінне суб'єктивне ставлення до об'єкта іронізування, яке полягає в тому, що мовець піддає сумніву його удавану значимість у непрямій формі (Kalyta, 2013, p. 33). При цьому мовець розраховує на певний рівень інтелекту реципієнта та наявність у нього фонових знань, необхідних для декодування іронії. Особливість об'єкта іронізування полягає в тому, що у свідомості мовців існує ідеальне уявлення про нього, і саме зіставлення реального з ідеальним породжує іронічну оцінку об'єкта (Кууенко, 1993, p. 124). Іронія не лише демонструє невідповідність між цим ідеальним уявленням і об'єктом, а й може виражати „цілий комплекс іронічно-оказіональних смислів, які виникають у свідомості читача внаслідок кореляції семантики слів із текстовою та позатекстовою (дискурсивною) ситуацією” (Kalyta, 2013, p. 63).

Серед мовних чинників вербальної іронії важливо вказати на обов'язково імпліцитний її характер, що вимагає спеціального мовного чи позамовного контексту для її декодування. Тобто будучи вербальним явищем, іронія мотивується позамовною ситуацією і поза цією ситуацією не може бути декодована (Utsumi, 2000, p. 1778). Наприклад, для того, щоб розуміти іронію в політичному дискурсі, адресат має бути обізнаним з політичною ситуацією, причинами розбіжностей і конфліктів, а також із цілями конкуруючих політичних сил (Pustovar, 2016). Очевидно, саме ця особливість іронії є однією з причин того, що найчастіше іронічні номінації в українській блогосфері використовуються для називання українських політичних діячів: із 212 проаналізованих прикладів на них припадає 171 випадок уживання (що складає 80,7% від загальної кількості). Згадки російських та інших зарубіжних політиків становлять відповідно 13,7% і 5,6% від загальної кількості вибірки.

Аналіз іронічних номінацій політиків у статті здійснено за такими принципами: 1) диференціація іронічних номінацій діячів українського, російського і зарубіжного політикуму; 2) встановлення шкали іронічної оцінки політиків за чотири рівнями: „насмішкувато-фамільярна” (дещо „знижує”, „олюднює” образ політика, робить його „ближчим до людей”, не стільки демонструє іронічну оцінку політика, як дотепність автора блогу), „насмішкувато-делегітимізуюча” (показує невідповідність полі-

тика займаній позиції чи невідповідність його публічних заяв та реальних дій) і „негативна” (демонструє різко негативне, інколи вороже ставлення до політика); 3) аналіз вербалізаторів іронічних номінацій політиків здійснюється у зв’язку зі шкалою іронічної оцінки, що дозволяє встановити мовні засоби вираження іронічної оцінки різного ступеня інтенсивності; 4) залучення до інтерпретації іронічних номінацій політиків як мовного, так і позамовного (ситуативного, дискурсивного) контексту, включно з фоновими знаннями інтерпретатора.

Іронічні номінації зарубіжних політиків

Іронічні номінації зарубіжних політиків – найменш численна група серед проаналізованих. Відносно встановленої шкали іронічної оцінки, серед номінацій зарубіжних політиків можна виділити два типи іронічної оцінки: „насмішкувато-фамільярну” і „насмішкувато-делегітимізуючу”. Насмішкувато-фамільярна іронічна оцінка може стосуватися як окремих політиків, так і груп політиків. Виявлено такі вербалізатори цього типу іронічної оцінки для конкретних політиків:

1. Використання для номінацій політиків патронімів у невластивих для цього контекстах, наприклад: *Не дождавшись овацій, Дональд Фредович насутив брови і продовжив, що щитає за нужне кое-шо добавить від себе* (Svyryd Orpanasovych, *Uchora, koly zrytyeli...*, 2017); *Ангела Хорстовна сердито цвѡохкаючи батою привлекає до себе вніманіє Трампа, бо їй совершенно непонятно, чого вопрос про антиросійські санкції ковбої утрясли і приймають без неї* (тут і далі збережено авторську орфографію і пунктуацію – ред.) (Svyryd Orpanasovych, *Luchshi stsenarysty Holivudu...*, 2017). Такий прийом сприймається як добродушна прихована насмішка, яка виникає завдяки своєрідній мовній травестії – номінації зарубіжного політика характерно для українського, але невластиво для західноєвропейського чи північноамериканського мовного узусу. Як наслідок, замість офіційного тону з’являється насмішкувато-іронічний. Така насмішка демонструє не лише дотепність, а й обізнаність блогера з деталями біографії політика.

2. Вживання для номінацій політиків фемінітивів у невластивих контекстах, наприклад: *Головне, що Ангела Хорстовна залишається бундесканцлерін ще на чотири роки і можна не сумніватися, що вона собі раду якось дасть* (Svyryd Orpanasovych, *Nadvori ponedilok, lahidnyu...*, 2017). Іронію у наведеному прикладі підсилює стилізація під німецьку мову, оскільки використовується невластивий для українських фемінітивів словотворчий афікс.
3. Додавання до імені політика іронічно-оцінного епітета, вираженого прикметником, іменником, прикметниковою чи іменниковою групою в ролі прикладки. Наприклад: *Втім, знаючі люди кажуть, що не шампанське іспугало Жириновського. А старик Маккейн (хай буде здоровий)* (Svyryd Orpanasovych, *Uchora, koly zrytyeli...*, 2017). Іронічна номінація у наведеному прикладі має дещо фамільярно-добродушний характер і містить насмішкувато-фамільярну іронічну оцінку американського сенатора Маккейна та насмішкувато-делегітимізуючу російського політика Жириновського. Такий тип іронічної номінації, коли вона водночас є засобом іронічної оцінки не тільки свого денотата, а й іншого суб'єкта (при чому інтенсивність цих оцінок різна), досить часто спостерігається в проаналізованих блогах, наприклад: *Не то що ота капосна Меркель, котра почімуто вірить лише чесному українському слову. Мадярьському ж не вірить ніскілечки, а до Віті Обрана такую лічную неприянь іспитує, що готова йому глаза вицарапать* (Svyryd Orpanasovych, *Dobroho zdorovya, moyi zasmahli...*, 2017). У наведеному прикладі оцінка канцлера Меркель насмішкувато-фамільярна, а угорського президента Віктора Орбана – насмішкувато-делегітимізуюча. Такого ефекту вдається досягти за допомогою додаткового прийому, а саме: оцінний епітет „капосна” у наведеному контексті є приписуваною Орбану мікроцитатою, тобто „капосна на думку Орбана”. Іронічно-оцінний епітет може виражатися досить розгорнуто й містити в собі приховане порівняння з невластивими західному світові реаліями, які, однак, є зрозумілими для українців: *Де в сідло баского скакуна, розвіваючи плессірованою юбкою, вже всілася і голова правління колгоспу “Європа” Меркель* (Svyryd Orpanasovych,

Luchshi stsenarysty Holivudu..., 2017). Порівняння Європейського Союзу з колгоспом, а її лідера Ангели Меркель з його головою демонструє оригінальність і дотепність автора блогу й прихильно сприймається читачами.

4. Використання іронічно-оцінних порівнянь, пов'язаних з реаліями чи міфологією країни, з якої походить політик: *В Норвегії кстаті учора на виборах перемогли консерватори, тож прем'єршою там остається наша давня хороша подруга Ерна Сульберг. Котора, нагадаю, в далекому вже 2014-му, коли Х***о рішив придушити Україну, зупинивши поставки газу, стремітсьельно взмила в повітря і як насто-яща валькірія прийшла нам на допомогу* (Svyryd Orpanasovych, *Zranku na Kyivshchyni...*, 2017). Порівняння прем'єра Норвегії з персонажем скандинавської міфології виражає насмішкувато-фамільярну іронічну оцінку завдяки контексту: у попередньому реченні вона продукується епітетом „наша давня хороша подруга”, а далі підсилюється розгорнутою метафорою „стремітсьельно взмила в повітря”, у якій ефект „зниження” досягнуто через використання суржикю.

В аналізованих блогах також виявлено насмішкувато-фамільярну іронічну оцінку груп зарубіжних політиків, вона вербалізується такими засобами:

1. Використання одночленних іменникових іронічних метафор, підсиленних епітетом. Вербалізатором такої метафори, як правило, є словостереотип, тобто досить часто відтворювана мовна одиниця, яка асоціюється з людьми або політиками певної країни, а епітет робить таку метафору більш пізнаваною й підсилює експресію, наприклад: *Главна новость та, шо Х***о добикував і американські ковбої гуртом накиннули на нього гігантське лассо* (Svyryd Orpanasovych, *Uchora, koly zrityeli...*, 2017).
2. Перифраз, який легко декодується завдяки контексту. Наприклад, це може бути перифраз-стилізація під розмову з малими дітьми: *затягнув-шася бійка гіперактивної політичної дітлашині в українській пісочниці вже порядком надоїла дорослим дядям на Западі* (Svyryd Orpanasovych,

Ukrayina razvlyekayet'sya..., 2017). У наведеному прикладі під розмову з малими дітьми стилізовано увесь текст блогу, а іронічна номінація американських політиків підпорядкована загальній тональності й виражає іронічну оцінку не лише американських, а й українських політиків. Перифразом-номінацією може бути й мікроцитата, наприклад: *Однак, науськуєма кіївською хунтою мірова закуліса держить сооруженіє газопроводів в обхід України під неусипним контролем* (Svyryd Oranasovych, *Vidbulosya chytalo...*, 2017). Тут використано мікроцитату „мірова закуліса”, яка широко використовується засобами російської пропаганди. На джерело мікроцитати вказує і спосіб її передачі – транслітерація українськими літерами російської вимови. Ця іронічна номінація виражає насмішкувато-фамільярну іронічну оцінку еліти світового політикуму і негативну російських засобів пропаганди.

Об'єктами насмішкувато-делегітимізуючої іронічної оцінки є зарубіжні політики, дії яких сприймаються українцями як недружні або ворожі. У сучасній українській блогосфері негативну іронічну оцінку містять номінації політиків Угорщини (кількість таких номінацій на другому місці після Росії) і Польщі (поодинокі випадки). Найчастотнішим засобом негативної іронічної оцінки конкретного політика є підкреслена фамільярність, яка виражається у характерних варіантах імені й виражає зневажливе ставлення, при цьому експресія вислову часто підсилюється оцінним епітетом: *у мальовничому Будапешті глава месного правітельства, небезизсвесний нам Вітя Орбан, стурбовано крутився перед дзеркалом* (Svyryd Oranasovych, *Dobroho zdorovya, moyi zasmahli...*, 2017). Негативна іронічна оцінка політика може бути виражена найтипівішим вербалізатаром іронії – антифразисом, коли об'єкт іронії називається позитивно, але контекст вказує на протилежне значення номінації: *Просто наші угорські друзі призвичаїлися до хренової моди вирішувати свої внутрішні проблеми за рахунок нашого українського Закарпаття* (Svyryd Oranasovych, *Dobryu vechir...*, 2017). Маркером іронічного значення, крім змісту повідомлення, яке міститься в контексті, може бути суржик, який вказує на те, що сказане не слід розуміти буквально: *молоде дарованіє*

на чолі угорського МЗС (Петер Сійярто – ред.) *втягло картонну шаблю і розмахуючи нею вигукує на адресу України страшні прокльони* (Svyryd Oranasovych, *Nadvori vivtorok, zranku...*, 2017).

Як свідчить аналіз, насмішкувато-фамільярна іронічна оцінка зарубіжних політиків домінує в сучасній українській блогосфері, оскільки світовий політикум переважно сприймається як дружній. Насмішкувато-делегітимізуюча іронічна оцінка трапляється зрідка й спровокована конкретними недружніми діями тих чи інших зарубіжних політиків.

Іронічні номінації російських політиків

Найбільшу кількість іронічних номінацій зафіксовано на позначення президента РФ В.В. Путіна, вони демонструють значну варіативність у способах вебалізації. Найпростіший спосіб негативної іронічної оцінки, який фіксується в багатьох блогах, має графічний спосіб вираження – написання прізвища з малої літери.

Також значну регулярність уживань демонструють іронічні номінації зі стрижневим компонентом „царь”: *царь-батюшка* (Svyryd Oranasovych, *P'yatnytsya nadvori, chas...*, 2017), *московський царьок* (Svyryd Oranasovych, *Nadvori vivtorok, lystopad...*, 2017), *бледнолиций московський цар* (Svyryd Oranasovych, *Dobryu vechir...*, 2017). У цих номінаціях саме слово „цар” на позначення лідера формально демократичної держави є іронією, проте воно завжди підсилюється спеціальним експресивним засобом (демінутивним суфіксом, суржигом, оцінним епітетом тощо).

Непоодинокими є випадки іронічного номінування російського очільника за його зовнішніми ознаками, зокрема зростом: *кремлівський карлик* (Solon'ko, Anna Yaroslavna, 2017), *ботоксний кремлівський карлик* (Solon'ko, Kalynivka, 2017). У цьому випадку механізм декодування іронічної оцінки полягає у порівнянні маленького зросту з великими амбіціями.

Зафіксовано й випадки асоціативної іронії, яка реалізується як алюзія на відому реалію чи твір мистецтва: *московська мугаба* (Svyryd Oranasovych, *Tyzhden' obitsyaye buty...*, 2017) – натяк на диктатора Зімбабве Роберта Мугабе, плюс зміна граматичного роду з чоловічого на

жіночий; *око Саурана з Кремля* (Yusov, Novatsiyi, 2017) – натяк на героя твору Дж.Р. Толкієна „Володар перстнів”; *туалетний п'ютьюнок* (Svygyd Oranasovych, *P'yatnytsya nadvori...*, 2017) – натяк на засіб чищення туалету „Туалетне каченя” плюс суржик і каламбур.

Усім іншим діячам російського політикуму приділяється значно менше уваги, їх іронічна оцінка завжди будується на розумінні їхньої вторинності, несамостійності рішень, повної підпорядкованості В. Путіну, що на мовному рівні виражається через метафору на означення всього російського політикуму *російський заповідник карлікових рослин* (Svygyd Oranasovych, *Prats'ovyta krayina...*, 2017). Іронічні номінації окремих російських політиків не відрізняються великою варіативністю. Це переважно вживання фамільярних варіантів імен: *Владік Сурков* (Svygyd Oranasovych, *Nadvori vivtorok, lystopad...*, 2017), *Толян Антонов* (Svygyd Oranasovych, *Vidbulosya chymalo...*, 2017), *Вова Медінський* (Svygyd Oranasovych, *Naydoshkul'nishykh...*, 2017). Такі номінації, крім невідповідності займаній позиції, є іронічними й через алюзивне порівняння фігурантів російської політики зі злочинним кланом. Також наведені номінації демонструють реальну роль політиків у прийнятті державних рішень, ускладнюючись контекстуальними маркерами декодування іронії: *комнатна моська Дімон Медведєв* (Svygyd Oranasovych, *Naydoshkul'nishykh...*, 2017), *комнатна собачка Дімон Медведєв* (Svygyd Oranasovych, *Uchora, koly zrytyeli, antrepren'ory...*, 2017). Інколи фамільярна номінація політика будується на каламбурі: *Тю. Так то ж Рамзанка Діров – відпові: прем'єр Японії тоже не розжимаючи рта* (Svygyd Oranasovych, *Dobryu vechir...*, 2017). Вдалий перерозподіл складів між іменем і прізвищем створює ефект фамільярного звучання імені, а новоутворене прізвище натякає на дірку в російському бюджеті, яка виникла через фінансування Чеченської республіки та її лідера. Іронічна оцінка в наведених прикладах варіюється від насмішкувато-делегітимізуючої до негативної.

Насмішкувато-делегітимізуюча іронічна оцінка притаманна й номінаціям російських опозиційних політиків, наприклад: *Видвиженіє главного тіпа опозиційного кандидата на тих, простигосподи, виборах, Ксюші Собчак помимо фарсовості, доказує; Для этого берем офіційно назначену*

опозиціонерку Ксенію Собчак (Svyryd Orpanasovych, *Prats'ovyta krayina...*, 2017). Значення поняття „опозиційний політик”, потрапляючи в контекст блогу, повністю нівелюється за допомогою суржику, просторіччя „тіпа”, парадоксальному твердженню тощо.

Отже, іронічні номінації російських політиків в українській блогосфері мають переважно негативну іронічну оцінку. У проаналізованих блогах не було виявлено жодної номінації російських політиків з насмішкувато-фамільярною іронічною оцінкою.

Іронічні номінації українських політиків

У сучасній українській блогосфері виявлено іронічні номінації на позначення конкретних українських політиків та груп політиків. При цьому негативна іронічна оцінка складає більше 70% проаналізованих випадків уживання, а насмішкувато-фамільярна – не більше 5%. Зокрема, виявлено такі вербалізатори насмішкувато-фамільярної іронічної оцінки українських політиків:

1. Мікrocитата (дослівна чи трансформована), джерелом якої є засоби російської пропаганди: *підступна українська хунта* (Svyryd Orpanasovych, *Naydoshkul'nishykh...*, 2017), „*київська хунта*” (Derkach, 2017), *кровавая кієвская хунта* (Svyryd Orpanasovych, *Nadvori vivotrok, lystopad...*, 2017), *Порошенко й інші бендерівці* (Yuliy Morozov, 2016). Часто маркерами іронії у таких випадках є лапки чи передача українськими літерами російської вимови, що вказує на джерело мікrocитати. Джерелом мікrocитати може бути й приписувана автором блогу „негативному” політику думка, наприклад: *не той депутат пішов, не дуже дисциплінований; всі нові депутати* (Yuliy Morozov. *Novatsiyi*, 2017). Така іронія має подвійний об'єкт: названі номінацією депутати (насмішкувато-фамільярна іронічна оцінка) і джерело мікrocитати (насмішкувато-делегітимізуюча або негативна іронічна оцінка).
2. Оказіональні утворення від назв політичних партій, які співзвучні зі словами загальнонаціональної мови. Таким чином утворюється каламбур, коли в одному контексті реалізуються загальнономовне й контекстуальне значення того самого слова: *Порох дає гірку мікстуру*, “*фрон-*

товики” – *сладку канхвету* (Svyryd Oranasovych, *Chetver nadvori...*, 2017). Іронія у наведеному прикладі графічно маркована лапками, вона виражає іронічне ставлення до представників партії „Народний фронт” через порівняння із загальноприйнятим значенням цього слова „людина, яка брала участь в бойових діях, побувала на фронті”.

3. Розгорнута метафора, яка містить приховане порівняння з реаліями іншої сфери людської діяльності, наприклад спорту: *Проте постійні вторгнення Трампа в царину безсв'язної околиці, де давно й неподільно панують українські політичні атлети, вітчизняних політиків неабияк схвилювало* (Svyryd Oranasovych, *Nadvori vivtorok, lystopad...*, 2017).

Насмішкувато-делегітимізуюча іронічна оцінка українських політиків вербалізується такими засобами:

1. Найчастіше антифразисом, який є спеціалізованим засобом вираження іронії і полягає в тому, що контекст актуалізує протилежне негативно-оцінне значення позитивно-оцінної лексеми, наприклад: *Всі учасники подій являються по ітогу лузерами й проігравшими сторонами. От наприклад уважаємий батона Саакашвілі* (Svyryd Oranasovych, *Ukrayina razvlyekayet'sya...*, 2017). Маркером іронії, крім попереднього контексту, є деформоване слово шанобливого звертання у Грузії „батоні”, яке набуло схожості з українською лексемою „батон” (сорт хліба). Або: *несамовиті полублатні вигуки шановного Міхеїла Ніколовича масового відгуку в серцях українців не знаходять* (Svyryd Oranasovych, *Nich...*, 2017). Антифразисом є лексема „шановний”, на протилежне значення якої вказує попередній контекст. Контекстуальним маркером антифразису (тобто протилежних імпліцитних значення чи оцінки) можуть бути також: а) вигуки релігійного характеру: *Переважає більшість тих простигосподи опозиційних політиків* (Svyryd Oranasovych, *Nich...*, 2017); б) лексеми-суржикізму „тіпа”, „якоби”: *змагання фактично зводяться до препирательств між тіпа урядовими і тіпа опозиційними політиками* (Svyryd Oranasovych, *Nadvori vivtorok, lystopad...*, 2017); *являється слідствием преступного сговора хунти й групи якоби опозиційних депутатів* (Svyryd Oranasovych, *Vremeni v dida...*, 2017).

2. Різноманітними цитатами і алюзіями. Дуже часто іронічними стають різні за походженням трансформовані фразеологізми, наприклад: *А значить усі борці проти хунти – іскренні патріоти без страху і упрьока* (Svyryd Orpanasovych, *Nich...*, 2017) – трансформація фразеологізму „лицар без страху і догани”, передана суржиком; *хто ж у нас агент зради, а хто – представник перемоги* (Yusov, 2016) – алюзія на сучасні політичні гасла „зрада” і „перемога”; „*Стріла в лоб, то стріла в лоб*”: *про український фільм, який не залишить вас байдужими* (Solon’ko, *Strila v lob*, 2017) – трансформований афоризм „куля в лоб, то куля в лоб”, автором якого є А. Яценюк і який вживається для номінації цього політика; *Дарувати організаторам празника непослушанія ще й ці уступки буде слишком жирно* (Svyryd Orpanasovych, *Vremeni v dida...*, 2017) – натяк на неслухняних дітей – героїв радянського мультфільма „Свято непослуху” (мовою оригіналу „Праздник непослушания”).
3. Лексикою зниженого стилістичного забарвлення: просторіччями, суржиком, лексемами зі зневажливим значенням: *різношерсті соратники* (Solon’ko, *Vіyna real’nostey*, 2017), *масовики-затейники, різношорста публіка* (Svyryd Orpanasovych, *Vremeni v dida...*, 2017), *грузинський трикстер, грузинський балабол* (Svyryd Orpanasovych, *Ukrayina razvlyekayet’sya...*, 2017).
4. Іронічними оцінними епітетами, компонентами яких є просторіччя і суржик: *мятежні депутати* (Svyryd Orpanasovych, *Vremeni v dida...*, 2017), *пламенний Міхо* (Svyryd Orpanasovych, *P’yatnytsya nadvori...*, 2017), *найбільш активна і безбашенна часть депутатського корпусу* (Svyryd Orpanasovych, *Nich...*, 2017), *обладатель чорного поясу з бойової околесіци Віктор Андрійович Ющенко* (Svyryd Orpanasovych, *Nadvori vivtorok, lystopad...*, 2017), *стайка мелкокаліберних політиків, Мішіко великий любітель купатися в лучах слави. Даже не любітель – професіонал* (Svyryd Orpanasovych, *Ukrayina razvlyekayet’sya...*, 2017). В основі таких епітетів часто лежать лексеми зі сфери тваринного світу, спортивної чи мистецької діяльності.
5. Іронічними перифразами. При цьому об’єкт перифразу часто не називається, бо легко декодується й поза лінгвістичним контекстом тими,

хто обізнаний з політичною ситуацією в Україні: *розпущена коса* (Farion, 2017), *великий критик діючої влади з кавказьким акцентом* (Yuliy Morozov, *U vas bulo*, 2017), *ті, хто пропонує вчорашні варіанти вирішення завтрашніх проблем* (Solon'ko, *Vіyna*, 2017), *організатори торжеств коло ВРУ* (Svyryd Orpanasovych, *Nich*, 2017).

Негативна іронічна оцінка українських політиків вербалізується схожими засобами, що й негативна іронічна оцінка російських політиків: написання прізвищ з малої літери, вживання просторічних, інколи лайливих слів та суржиків, вживання епітетів, метафор і порівнянь-зоонімів. Така іронія дуже близька до сатири та сарказму, у таких випадках інтенцією блогера є викриття негативних дій чи особи політика. Проте зафіксовано низку вербалізаторів, про які не йшлося раніше, а саме алюзивне порівняння сучасних політиків з попередніми, які оцінюються різко негативно. Найчастіше порівнюють із колишніми президентами Кучмою та Януковичем: *прибічники нашого вельминешановного колишнього „гаранта”* (Yusov, *Ekspery*, 2016), *„Кучма стайл”* (Sevast'yanov, 2017), *Кучм... ой, перепрошую, Порошенко* (Solon'ko, *Hra*, 2017), *колективний Кучма* (Solon'ko, *Kolektyvnyu Kuchma*, 2017). Негативна іронічна оцінка в таких випадках дається опосередковано, через прецедентні імена або натяки на них.

Висновки

Проведений аналіз доводить, що іронічні номінації політиків є структуро- і стилетворчими елементами текстів блогів (це виражається у поєднанні кількох мовних засобів для вираження іронічної оцінки – від антифразису до алузії і цитати – й загальній іронічній тональності текстів) і виконують дві основні функції: здобуття популярності серед читачів і оцінки політиків різного ступеня інтенсивності. Допоміжними функціями іронії в номінуванні політичних діячів є наближення їх до читачів, самоіронія автора блогу, зняття соціальної напруги, винесення політичних дискусій на публіку тощо.

У центрі уваги українських блогерів перебувають насамперед українські політики, значно рідше згадуються російські та зарубіжні. Застосована шкала іронічної оцінки дозволяє зробити висновок, що найбільш пози-

тивно оцінюються зарубіжні політики, натомість російські – негативно. Найбільшу варіативність ступеня інтенсивності іронічної оцінки та її вербалізаторів виявлено в номінаціях українських політиків, проте домінує їх негативна іронічна оцінка. Проведений аналіз демонструє певну ідеалізацію зарубіжних політиків та розчарування в українському політикумі, адже навіть опозиційні політичні діячі та партії оцінюються переважно негативно.

References

- Derkach, Oleksandr. Chomu Rosiya prohraye viynu Ukrayini? (2017). *SITE.UA – bloh-platforma dlya top-yuzeriv ukrayins'koho sehmentu Facebook*. Publication: February 2017. Retrieved (20.12.2017) from: <https://site.ua/alexander.derkach/6432-chomu-rosiya-prograe-viynu-ukrayini/> (in Ukrainian).
- Doychuk, O.Ya. (2011). *Postmodernist-s'ka ironiya Dzhuliana Barnsa: linhvokohnnyvnyy analiz*. Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu imeni V. Karazina 972. pp. 112-118. (in Ukrainian).
- Farion, Iryna. *Poymenno pro movno-osvitnikh yud* (2017). *Ukrayins'ka pravda*. Publication: September 2017. Retrieved (20.12.2017) from: <http://blogs.ppravda.com.ua/authors/farion/59b6f870c1063/> (in Ukrainian).
- Gustafsson, A. W. (2009). *Pamfletter! : En diskursiv praktik och dess strategier i tidig svensk politisk offentlighet: Thesis [Pamphlets! : A Discursive Practice and its Strategies in the Early Swedish Political Public Sphere: Thesis]*. Lundastudier i nordisk språkvetskap. Serie A. Lund: Centre for Languages and Literature, Lund University. Retrieved (20.12.2017) from: <https://lup.lub.lu.se/search/publication/1274937> (in Swedish).
- Huz, O.P. (2009). *Nasmishka ta ironiya yak osnovni zasoby vyrazhennya verbal'noyi ahresiyi v politychnomu dyskursi*. Naukovy visnyk Volyns'koho natsional'noho universytetu imeni Lesi Ukrayinky. Rozdil 4. Prahmalinhvistyka 6. pp. 183-186. (in Ukrainian).
- Kalyta, O. M. (2013). *Zasoby ironiyi v maliy prozi (kinets' XX – pochatok XXI stolittya): Monohrafiya [Means of Irony in a Small Prose : Monograph]*. Kyiv: Vydavnytstvo NPU imeni M. P. Drahomanova (in Ukrainian).
- Kyyenko, I. O. (1993). *Suchasnyy anhliys'kyy komichnyy roman*. Kyiv: Naukova dumka (in Ukrainian).

- Pokhodnya, S. I. (1989). *Yazykovyye sredstva i vidy realizatsii ironii*. Kyiv: Naukova dumka (in Russian).
- Pustovar, E.A. (2016). *Sila ironii v sovremennoy politicheskoy komunikatsii*. Retrieved (20.12.2017) from: <http://labipt.com/the-power-of-irony-in-modern-political-communications> (in Russian).
- Sevast'yanov, Borys. *Koly pryyshly za hruzynamy - ya movchav* (2017). *SITE.UA – bloh-platforma dlya top-yuzeriv ukrayins'koho sehmentu Facebook*. Publication: November 2017. Retrieved (20.12.2017) from: <https://site.ua/boris.sevastyanov/10425-koli-priyshli-za-gruzinami---ya-movchav/> (in Ukrainian).
- Solon'ko, Oleksandr. *Anna Yaroslavna i kremlivs'kyi shyzofrenik* (2017). *SITE.UA – bloh-platforma dlya top-yuzeriv ukrayins'koho sehmentu Facebook*. Publication: June 2017. Retrieved (20.12.2017) from: <https://site.ua/oleksandr.solonko/7659-anna-yaroslavna-i-kremlivskiy-shizofrenik/> (in Ukrainian).
- Solon'ko, Oleksandr. *Hra zolotykh unitaziv* (2017). *SITE.UA – bloh-platforma dlya top-yuzeriv ukrayins'koho sehmentu Facebook*. Publication: November 2017. Retrieved (20.12.2017) from: <https://site.ua/oleksandr.solonko/10154-gra-zolotih-unitaziv/> (in Ukrainian).
- Solon'ko, Oleksandr. *Kalynivka: parketni heneraly i parketni kerivnyky derzhavy* (2017). *SITE.UA – bloh-platforma dlya top-yuzeriv ukrayins'koho sehmentu Facebook*. Publication: October 2017. Retrieved (20.12.2017) from: <https://site.ua/oleksandr.solonko/9686-kalynivka-parketni-general-i-parketni-kerivniki-derjavi/> (in Ukrainian).
- Solon'ko, Oleksandr. *Kolektyvnyi Kuchma* (2017). *SITE.UA – bloh-platforma dlya top-yuzeriv ukrayins'koho sehmentu Facebook*. Publication: September 2017. Retrieved (20.12.2017) from: <https://site.ua/oleksandr.solonko/9527-kolektivniy-kuchma/> (in Ukrainian).
- Solon'ko, Oleksandr. *“Strila v lob, to strila v lob”* (2017). *SITE.UA – bloh-platforma dlya top-yuzeriv ukrayins'koho sehmentu Facebook*. Publication: October 2017. Retrieved (20.12.2017) from: <https://site.ua/oleksandr.solonko/9686-kalynivka-parketni-general-i-parketni-kerivniki-derjavi/> (in Ukrainian).
- Solon'ko, Oleksandr. *Viyna real'nostey* (2017). *SITE.UA – bloh-platforma dlya top-yuzeriv ukrayins'koho sehmentu Facebook*. Publication: December 2017. Retrieved (20.12.2017) from: <https://site.ua/oleksandr.solonko/10655-viyna-realnostey/> (in Ukrainian).

- Svyryd Opanasovych. *Chetver nadvori* (2017). Facebook. Publication: 12.10.2017. Retrieved (20.12.2017) from: <https://www.facebook.com/svyryd.opanasovych/posts/910634882418198> (in Ukrainian).
- Svyryd Opanasovych. *Dobryy vechir, druzi. Prodovzhuyemo* (2017). Facebook. Publication: 11.09.2017. Retrieved (20.12.2017) from: <https://www.facebook.com/svyryd.opanasovych/posts/895596170588736> (in Ukrainian).
- Svyryd Opanasovych. *Dobroho zdorovya, moyi zasmahli druzi* (2017). Facebook. Publication: 28.09.2017. Retrieved (20.12.2017) from: <https://www.facebook.com/svyryd.opanasovych/posts/888611511287202> (in Ukrainian).
- Svyryd Opanasovych. *Zranku na Kyivshchyni chudova pohoda* (2017). Facebook. Publication: 12.09.2017. Retrieved (20.12.2017) from: <https://www.facebook.com/svyryd.opanasovych/posts/896283923853294> (in Ukrainian).
- Svyryd Opanasovych. *Luchshi stsenarysty Holivudu* (2017). Facebook. Publication: 03.08.2017. Retrieved (20.12.2017) from: <https://www.facebook.com/svyryd.opanasovych/posts/874776046004082> (in Ukrainian).
- Svyryd Opanasovych. *Nadvori vivtorok, zranku na Kyivshchyni chudova pohoda* (2017). Facebook. Publication: 12.09.2017. Retrieved (20.12.2017) from: <https://www.facebook.com/svyryd.opanasovych/posts/896283923853294> (in Ukrainian).
- Svyryd Opanasovych. *Nadvori vivtorok lystopad misyats'* (2017). Facebook. Publication: 14.11.2017. Retrieved (20.12.2017) from: <https://www.facebook.com/svyryd.opanasovych/posts/926047910876895> (in Ukrainian).
- Svyryd Opanasovych. *Nadvori ponedilok, lahidnyy veresen'* (2017). Facebook. Publication: 25.09.2017. Retrieved (20.12.2017) from: <https://www.facebook.com/svyryd.opanasovych/posts/902576856557334> (in Ukrainian).
- Svyryd Opanasovych. *Naydoshkul'nishykh i bolisnykh udariv* (2017). Facebook. Publication: 02.11.2017. Retrieved (20.12.2017) from: <https://www.facebook.com/svyryd.opanasovych/posts/920407451440941> (in Ukrainian).
- Svyryd Opanasovych. *Nich, k bol'shomu ohorcheniyu* (2017). Facebook. Publication: 18.10.2017. Retrieved (20.12.2017) from: <https://www.facebook.com/svyryd.opanasovych/posts/913377362143950> (in Ukrainian).
- Svyryd Opanasovych. *Prats'ovyta krayina perevela strilky* (2017). Facebook. Publication: 31.10.2017. Retrieved (20.12.2017) from: <https://www.facebook.com/svyryd.opanasovych/posts/919439401537746> (in Ukrainian).

- Svyryd Opanasovych. *P'yatnytsya nadvori, chas podvodit' itohy* (2017). Facebook. Publication: 08.12.2017. Retrieved (20.12.2017) from: <https://www.facebook.com/svyryd.opanasovych/posts/939018682913151> (in Ukrainian).
- Svyryd Opanasovych. *Tyzhden' obitsyaye buty ne mensh tsikavym* (2017). Facebook. Publication: 20.11.2017. Retrieved (20.12.2017) from: <https://www.facebook.com/svyryd.opanasovych/posts/929370173878002> (in Ukrainian).
- Svyryd Opanasovych. *Uchora, kolyzrityeli* (2017). Facebook. Publication: 26.07.2017. Retrieved (20.12.2017) from: <https://www.facebook.com/svyryd.opanasovych/post-s/869980003150353> (in Ukrainian).
- Svyryd Opanasovych. *Uchora, kolyzrityeli, antrepren'ory y uniformisty* (2017). Facebook. Publication: 03.08.2017. Retrieved (20.12.2017) from: <https://www.facebook.com/svyryd.opanasovych/posts/874776046004082> (in Ukrainian).
- Svyryd Opanasovych. *Ukrayina razvlyekayet'sya* (2017). Facebook. Publication: 12.12.2017. Retrieved (20.12.2017) from: <https://www.facebook.com/svyryd.opanasovych/posts/941042826044070> (in Ukrainian).
- Svyryd Opanasovych. *Vidbulosya chymalo vkusnykh podiy* (2017). Facebook. Publication: 10.11.2017. Retrieved (20.12.2017) from: <https://www.facebook.com/svyryd.opanasovych/posts/924012401080446> (in Ukrainian).
- Svyryd Opanasovych. *Vremeni v dida malo* (2017). Facebook. Publication: 20.10.2017. Retrieved (20.12.2017) from: <https://www.facebook.com/svyryd.opanasovych/post-s/914334972048189> (in Ukrainian).
- Utsumi, A. (2000). *Verbal Irony as Implicit Display of Ironic Environment: Distinguishing Ironic Utterances from Nonirony*. *Journal of Pragmatics* 32. pp. 1777-1806.
- Yuliy Morozov. *Kryvyy Rih prodovzhuye dyvuvaty: pro adminresurs i petytsiyi* (2016). *SITE.UA – bloh-platforma dlya top-yuzeriv ukrayins'koho sehmentu Facebook*. Publication: December 2016. Retrieved (20.12.2017) from: <https://site.ua/juliy.morozov/2430-kriviy-rig-prodovjue-divuvati-pro-adminresurs-i-petitsiyi/> (in Ukrainian).
- Yuliy Morozov. *Novatsiyi predstavnyts'koyi demokratiyi po-kryvoriz'ky* (2017). *SITE.UA – bloh-platforma dlya top-yuzeriv ukrayins'koho sehmentu Facebook*. Publication: February 2017. Retrieved (20.12.2017) from: <https://site.ua/juliy.morozov/6146-novatsiyi-predstavnikoyi-demokratiyi-po-krivorizki/> (in Ukrainian).
- Yuliy Morozov. *U vas bulo 3 roky* (2017). *SITE.UA – bloh-platforma dlya top-yuzeriv ukrayins'koho sehmentu Facebook*. Publication: February 2017. Retrieved (20.12.2017) from: <https://site.ua/juliy.morozov/6356-u-vas-bulo-3-roki/> (in Ukrainian).

- Yusov, Andriy. „Antybezvizova” popravka v byudzheti: zrada chy peremoha (2016). Ukrayins’ka pravda. Publication: January 2016. Retrieved (20.12.2017) from: <http://blogs.pravda.com.ua/authors/yusov/568e2179f191c/> (in Ukrainian).
- Yusov, Andriy. *Trend ahresyvnosti VS imidzh derzhavy* (2017). Ukrayins’ka pravda. Publication: February 2017. Retrieved (20.12.2017) from: <http://blogs.pravda.com.ua/authors/yusov/56c1fa60545e0/> (in Ukrainian).
- Yusov, Andriy. *Eksperty doby Yanukovycha – znovu v modi?* (2016). Ukrayins’ka pravda. Publication: January 2016. Retrieved (20.12.2017) from: <http://blogs.pravda.com.ua/authors/yusov/569cf349cf70a/> (in Ukrainian).

Received: 22.12.2017

Accepted: 12.02.2018